



**Vlaamse Toezichtcommissie voor het
elektronische bestuurlijke
gegevensverkeer**

**Beraadslaging VTC nr. 46/2017
van 20 december 2017**

**Betreft: aanvraag tot machtiging voor de mededeling van gecodeerde
persoonsgegevens van ad term geboren kinderen in de eerste helft van 2015 door
Kind en Gezin (K&G) aan de Vrije Universiteit Brussel (VUB) in het kader van het
wetenschappelijk onderzoek rond versterkte gewichtstoename bij ad term geboren
kinderen in de eerste 6 levensmaanden tot op tweejarige leeftijd.**

I. ELEMENTEN VAN DE AANVRAAG

A. WETTELIJKE, DECRETALE EN REGLEMENTAIRE GRONDSLAGEN

1. De Vlaamse Toezichtcommissie voor het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer (hierna: "VTC");
2. Gelet op het decreet van 18 juli 2008 betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer (hierna: "het e-govdecreet"), inzonderheid de artikelen 8 en 11;
3. Gelet op de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens (hierna "WVP");
4. Gelet op de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen (hierna "WRR");

5. Gelet op de wet van 5 mei 2014 houdende verankering van het principe van de unieke gegevensinzameling in de werking van de diensten en instanties die behoren tot of taken uitvoeren voor de overheid en tot vereenvoudiging en gelijkschakeling van elektronische en papieren formulieren (hierna "wet van 5 mei 2014"), inzonderheid artikel 5;
6. Gelet op het Koninklijk besluit van 13 februari 2001 ter uitvoering van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens (hierna "KB 13 februari 2001").

B. VERLOOP VAN HET ONDERZOEK

7. Gelet op de aanvraag, ontvangen op 14 november 2017;
8. Gelet op de evaluatie van de beveiliging van Kind & Gezin, ontvangen op 7 maart 2017;
9. Gelet op de evaluatie van de beveiliging van de Vrije Universiteit Brussel, ontvangen op 14 november 2017;
10. Beslist op 20 december 2017, na beraadslaging, als volgt:

II. ONDERWERP EN CONTEXT VAN DE AANVRAAG

11. De VUB wil nagaan welke demografische, biometrische en voedingsfactoren zijn geassocieerd met een versterkte gewichts- en BMI-toename van ad term geboren kinderen in de eerste 6 levensmaanden. Het betreft de gegevens van kinderen geboren in de eerste helft van 2015. Zij wil met het onderzoek ook nagaan of de gewichtstatus op 6 maanden een voorspelling kan geven van de gewichtstatus op tweejarige leeftijd.
12. In deze studie wil een onderzoeker nagaan welke factoren, die beschikbaar zijn in het registratiesysteem van K&G, geassocieerd zijn met een versterkte gewichtstoename in de eerste 6 maanden bij ad term geboren eenlingen met een opvolging in de consultatiebureaus van K&G en deze vergelijken met de gegevens op de leeftijd van 2 jaar.
13. De werkhypothese is dat niet Belgische origine, een laag opleidingsniveau, macrosomie, flesvoeding sinds de geboorte en een meer dan gemiddelde gewichtstoename in de eerste 2 maanden in sterke mate geassocieerd zijn met een grotere gewichtstoename in de eerste 6 maanden.

14. Het doel is een predictiemodel op te stellen voor een gemakkelijke en snelle risico inschatting van een versnelde gewichtstoename op basis van groeigegevens in de eerste 6 levensmaanden, zodat indien nodig een gericht preventie programma vroegtijdig zou kunnen opgestart worden bij de hoog risico groep.^{1 2}

15. De aanvraag werd ingediend in het kader van een eindwerk van een studente in de master na master Jeugdgezondheidszorg.

III. ONDERZOEK VAN DE AANVRAAG

A. ONTVANKELIJKHEID

16. De kinderen uit de doelgroep worden geïdentificeerd aan de hand van o.m. geslacht, gewicht, lengte, postcode, In casu betreft het een latere verwerking van gegevens die informatie bevatten omtrent een geïdentificeerde natuurlijke persoon. Deze gegevens kunnen dus als persoonsgegevens in de zin van artikel 1, §1, WVP, gekwalificeerd worden.

17. Aangezien deze persoonsgegevens op een geautomatiseerde wijze worden verwerkt, is de WVP van toepassing³.

18. Overeenkomstig artikel 8, eerste lid, van het e-govdecreet vereist elke elektronische mededeling van persoonsgegevens door een instantie⁴ een machtiging van de VTC, tenzij de elektronische mededeling van gegevens al onderworpen is aan een machtiging van een ander sectoraal comité, opgericht binnen de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

¹ Blake-Lamb TL, et al. Interventions for childhood obesity in the first 1000 days, a systematic review. Am J Prev Med. 2016; 50(6):780-789.

² Andersen LG, Holst C, Michaelsen KF, Baker JL, Sørensen TI. Weight and weight gain during early infancy predict childhood obesity: a case-cohort study. Int J Obes. 2012 Oct;36(10):1306-11.

³ Art. 3, §1 WVP.

⁴ Het begrip 'instantie' wordt gedefinieerd in artikel 2, 10°, van het decreet als: "een instantie, vermeld in artikel 4, §1, van het decreet van 26 maart 2004 betreffende de openbaarheid van bestuur".

Art. 4. § 1. Dit decreet is van toepassing op de volgende instanties :

1° het Vlaams Parlement en de eraan verbonden instellingen;

2° de diensten, instellingen en rechtspersonen die afhangen van de Vlaamse Gemeenschap of het Vlaamse Gewest;

3° de gemeenten en de districten;

4° de provincies;

5° de andere gemeentelijke en provinciale instellingen, met inbegrip van de verenigingen zonder winstoogmerk waarin één of meer gemeenten of de provincies minstens de helft van de stemmen in één van de beheersorganen heeft of de helft van de financiering voor haar rekening neemt;

6° de verenigingen van provincies en gemeenten, bedoeld in de wet van 22 december 1986 betreffende de intercommunales, en de samenwerkingsvormen zoals geregeld in het decreet van 6 juli 2001 houdende de intergemeentelijke samenwerking;

7° de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, hierna O.C.M.W.'s te noemen, en de verenigingen, bedoeld in hoofdstuk 12 van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende O.C.M.W.'s;

8° de polders, bedoeld in de wet van 3 juni 1957 betreffende de polders, en de wateringeng, bedoeld in de wet van 5 juli 1956 betreffende de wateringeng;

9° de kerkfabrieken en de instellingen die belast zijn met het beheer van de temporalien van de erkende erediensten;

10° alle andere instanties binnen het Vlaamse Gewest en de Vlaamse Gemeenschap.

19. De persoonsgegevens worden opgevraagd bij Kind en Gezin, opgericht bij het decreet van 30 april 2004 tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Kind en Gezin. Kind en Gezin is een instantie, vermeld in artikel 4, §1, 2°, decreet van 26 maart 2004 betreffende openbaarheid van bestuur, en valt dus onder het toepassingsgebied van artikel 8 van het e-govdecreet.

20. De VTC is derhalve bevoegd om voorliggende machtigingsaanvraag te behandelen.

B. TEN GRONDE

B.1. FINALITEITSBEGINSEL

21. Artikel 4, §1, 1°, WVP, stelt dat iedere verwerking van persoonsgegevens eerlijk en rechtmatig moet zijn. Dit houdt in dat iedere gegevensverwerking dient te gebeuren op een transparante wijze en mits naleving van het recht.

22. Overeenkomstig artikel 4, §1, 2°, WVP, dienen persoonsgegevens voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden te worden verkregen en mogen zij niet verder worden verwerkt op een wijze die onverenigbaar is met die doeleinden. Hierbij wordt rekening gehouden met alle relevante factoren, met name de redelijke verwachtingen van de betrokkene en met de toepasselijke wettelijke en reglementaire bepalingen. De VTC onderzoekt hierna de verschillende aspecten van dit finaliteitsbeginsel.

Oorspronkelijk doeleinde van de gegevensverwerking:

23. Kind en Gezin is een agentschap van de Vlaamse overheid. Het heeft als opdracht⁵ om actief bij te dragen tot het welzijn van jonge kinderen en hun gezinnen door dienstverlening op de beleidsvelden preventieve gezondheidsondersteuning, kinderopvang en adoptie. Tal van gegevens over (voeding, gezondheid, herkomst, ...van) kinderen en gezinnen die gezien worden in het kader van de preventieve gezinsondersteuning, worden door Kind en Gezin medewerkers geregistreerd in een elektronisch registratiesysteem (tot 2010 IKAROS, vanaf 2011 MIRAGE), waarvan de gegevens bijgehouden en omsloten worden via een datawarehouse. Het registratiesysteem en de databank dienen vooral de dienstverlening. Het systeem zorgt er bijvoorbeeld voor dat iedere werknemer (bijvoorbeeld een verpleegster) in real time aan de slag kan gaan met de meest recente informatie. De databank fungeert ook ter ondersteuning van de beleidsopdrachten van Kind en Gezin en dienen ook als basis voor wetenschappelijk onderzoek.

Doeleinde van de verdere verwerking:

⁵ Decreet van 30 april 2004 tot oprichting van de Kind en Gezin.

24. De gevraagde gegevens zijn noodzakelijk om een wetenschappelijk onderzoek te voeren met als doel een predictiemodel op te stellen voor een gemakkelijke en snelle risico inschatting van een versnelde gewichtstoename op basis van groeigegevens in de eerste 6 levensmaanden, zodat indien nodig een gericht preventie programma vroegtijdig zou kunnen opgestart worden bij de hoge risico groep.

25. De VUB wil nagaan welke demografische-, biometrische- en voedingsfactoren zijn geassocieerd met een versterkte gewichts- en BMI-toename van ad term geboren kinderen in de eerste 6 levensmaanden. Het betreft de gegevens van kinderen geboren in de eerste helft van 2015. De onderzoeker wil ook nagaan of de gewichtstatus op 6 maanden een voorspelling kan geven van de gewichtstatus op tweejarige leeftijd.

26. De vetmassa neemt het snelst toe in de eerste 6 levensmaanden. Een versnelde gewichtstoename in eerste 6 à 12 levensmaanden is een risicofactor voor de ontwikkeling van obesitas op kinderleeftijd, insulineresistentie, dyslipemie en arteriële hypertensie in de adolescentie en jongvolwassen leeftijd.

27. De gewichtsevolutie bij zuigelingen en associatie met obesitas op latere leeftijd is verschillend tussen landen. Verscheidene interventies, zoals een lager eiwitgehalte van zuigelingenvoeding, het aanhouden van exclusieve borstvoeding in de eerste 4 maanden, en latere introductie van vaste voeding kunnen het risico op obesitas op jonge leeftijd verminderen.⁶

28. De VTC is van oordeel dat de doeleinden welbepaald en uitdrukkelijk omschreven zijn in de zin van artikel 4, §1, 2°, WVP.

29. Aangaande de vereiste van verenigbaarheid met het oorspronkelijk doeleinde, wijst de VTC erop dat de geplande verwerkingen, bestaan uit latere verwerkingen van gegevens die oorspronkelijk voor andere doeleinden werden verwerkt. De rechtmatigheid van deze latere verwerkingen is aldus afhankelijk van hun verenigbaarheid met de oorspronkelijke verwerking.

30. Overeenkomstig artikel 4, §1, 2°, WVP, mogen persoonsgegevens niet verder worden verwerkt op een wijze die, rekening houdende met alle relevante factoren, met name de redelijke verwachtingen van de betrokkene en met de toepasselijke wettelijke en reglementaire bepalingen, onverenigbaar is met die doeleinden.

31. Deze bepaling maakt echter wel een uitzondering voor wat statistisch en wetenschappelijk onderzoek betreft: *"Onder de voorwaarden vastgesteld door de Koning na advies van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, wordt verdere verwerking van de gegevens voor historische, statistische of wetenschappelijke doeleinden niet als onverenigbaar beschouwd;"*.

⁶ De aanvraag vermeldt in het kader van de onderzoeksvraag en de methodologie wetenschappelijke literatuur waarop het onderzoek zich zal baseren, terug te vinden in bijlage 5.

32. Niettemin moet wel rekening gehouden worden met de belangen van de betrokkenen. Vandaar dat de vereisten van transparantie en beveiliging een doorslaggevende rol spelen (zie onder B.3 en B.5)

B.2. PROPORTIONALITEITSBEGINSEL

B.2.1. Aard van de gegevens

33. Overeenkomstig artikel 4, §1, 3°, WVP, moeten persoonsgegevens toereikend, ter zake dienend en niet overmatig te zijn, uitgaande van de doeleinden waarvoor zij worden verkregen of waarvoor zij verder worden verwerkt.

34. Er worden gecodeerde persoonsgegevens bij K&G opgevraagd van deelnemers aan humane biomonitoringstudies. De ouders van de betrokken kinderen hebben allemaal in een geïnformeerd toestemmingsformulier toestemming gegeven om deze gegevens op te vragen. Het gaat om ongeveer 1700 kinderen die hebben deelgenomen aan de studies uitgevoerd door het Steunpunt Milieu & Gezondheid.

35. Het betreft gegevens over ad term geboren kinderen in de eerste helft van 2015. De gegevens van deze kinderen worden gevraagd tot zij de leeftijd van 2 jaar hebben.

36. De gegevens die gevraagd worden van Kind en Gezin zijn de volgende:

Geslacht	Er zal worden nagegaan of het geslacht invloed heeft op de gewichtstoename.
Type voeding Flesvoeding/borstvoeding/gemengd tot 6 maanden leeftijd	Om na te gaan of een groter risico afhankelijk is van het type voeding
Geboortegewicht in kilogram	Noodzakelijk voor de berekeningen (BMI, ponderale index)
Geboortelengte in cm	Noodzakelijk voor de berekeningen
Beschikbare gewichten en lengtes in de eerste 24 maanden	Kan de gewichtstatus op leeftijd 6 maanden een voorspelling geven over de gewichtstatus op 2 jaar? Essentieel voor de onderzoeksvraag, waarbij evolutie van gewicht en lengte cruciale indicatoren zijn.
Etnische Origine	Demografische factor gekend in de database. Relevant gegeven in het kader van de onderzoeksvraag. (Is er een hoger risico op basis van origine?)
Opleidingsniveau van de moeder: opdeling laag/gemiddeld/hoog geschoold	Relevant gegeven in het kader van de onderzoeksvraag. (Is er een hoger risico bij jongere of net bij oudere moeders?)
Pariteit	Relevant gegeven in het kader van de onderzoeksvraag. (Is er een hoger risico bij een eerstgeborene of bij een tweede/derde kind?)

Postcode	Relevant gegeven in het kader van de onderzoeksvraag. (Is er een hoger risico afhankelijk van de woonplaats/regio?)
-----------------	---

37. Het gegeven etnische origine moet in het kader van deze gegevensstroom beschouwd worden als een gevoelige gegeven⁷ volgens artikel 6, §1, WVP⁸.

38. De VTC is van oordeel dat de gevraagde gegevens conform zijn aan artikel 4, §1, 3°, WVP en relevant, evenredig en niet buitensporig voor de doeleinden van het onderzoek.

B.2.2. Bewaringstermijn van de gegevens

39. Artikel 4, §1, 5°, WVP voorziet dat persoonsgegevens niet langer mogen worden bewaard dan noodzakelijk is voor de verwezenlijking van de doeleinden waarvoor zij worden verkregen of verder worden verwerkt.

40. De aanvraag vermeld een termijn van 5 jaar, tot de masterthesis afgewerkt is.

41. De VTC gaat akkoord met deze bewaartermijn en benadrukt dat deze periode de gegevens moeten vernietigd worden (eind 2022).

B.2.3. Frequentie van de toegang

42. De gegevens worden eenmalig opgevraagd.

43. De VTC gaat akkoord met deze frequentie.

B.2.4. Duur van de machtiging

44. De machtiging wordt gevraagd voor een termijn van 5 jaar. Dit is de termijn om de masterthesis af te werken.

45. De VTC gaat akkoord met deze duurtijd.

⁷ Dergelijke gegevens mogen verwerkt worden omdat de verwerking voldoet aan de voorwaarden bepaald in artikel 6, §2, g), WVP en hoofdstuk III van het KB van 13 februari 2001.

⁸ "Art. 6. § 1. De verwerking van persoonsgegevens waaruit de raciale of etnische afkomst, de politieke opvattingen, de godsdienstige of levensbeschouwelijke overtuiging of het lidmaatschap van een vakvereniging blijken, alsook de verwerking van persoonsgegevens die het seksuele leven betreffen, is verboden.

§ 2. Het verbod om de in § 1 van dit artikel bedoelde persoonsgegevens te verwerken, is niet van toepassing in een van de volgende gevallen :

[...]

g) wanneer de verwerking noodzakelijk is voor het wetenschappelijk onderzoek en verricht wordt onder de voorwaarden vastgesteld door de Koning bij een in Ministerraad overlegd besluit, na advies van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer;"

B.2.5. Bestemmingen en/of derden waaraan gegevens worden meegedeeld

46. Enkel de onderzoeker in het kader van de masterthesis heeft toegang tot de gegevens. Daarnaast ook 3 personen die de onderzoeker ondersteunen bij de thesis.

B.3. TRANSPARANTIEBEGINSEL

47. Artikel 9 WVP voorziet in een verplichting tot informatie van de betrokken personen van wie persoonsgegevens worden gebruikt.

48. De gevraagde gegevens werden door Kind & Gezin verzameld in het kader van humane biomonitoringstudies. De ouders van de betrokken kinderen hebben allemaal via een geïnformeerd formulier toestemming gegeven om deze gegevens op te vragen.

49. De gevraagde persoonsgegevens zullen volledig gecodeerd als basis gebruikt worden voor statistische analyses.

B.4. EXTERNE VERWERKERS EN DIENSTENINTEGRATOREN

50. Er wordt geen beroep gedaan op een externe verwerker.

51. De gevraagde gegevensstroom verloopt niet via een dienstenintegrator. De tussenkomst van een dienstenintegrator biedt hier onvoldoende meerwaarde.

B.5. BEVEILIGING

52. De VTC wijst de verantwoordelijke voor de verwerking op de verplichtingen van artikel 16 WVP en op de richtsnoeren informatieveiligheid⁹.

53. Het veiligheidsbeginsel voor de verwerkingen van persoonsgegevens, bepaald in artikel 16 WVP, verplicht de verantwoordelijke voor de verwerking tot het nemen van de passende technische en organisatorische maatregelen om de gegevens die hij verwerkt te beschermen en zich te wapenen tegen afwijkingen van het doeleinde. Het passend

⁹ http://www.privacycommission.be/sites/privacycommission/files/documents/richtsnoeren_informatiebeveiliging_0.pdf

karakter van deze veiligheidsmaatregelen hangt enerzijds af van de stand van de techniek en de hiermee gepaard gaande kosten, en anderzijds van de aard van de te beschermen gegevens en de potentiële risico's.

54. K&G zal de gegevens elektronisch doorgeven via encryptie (bv win-zip) op cd-rom. Na ontvangst van de cd-rom zal de sleutel via een ander kanaal doorgegeven worden om de gegevens te ontsleutelen. De cd-rom moet vernietigd worden op het moment dat de gegevens ingeladen zijn.

55. Aangezien het een verdere verwerking van persoonsgegevens voor wetenschappelijk onderzoek betreft, zijn de bepalingen van afdeling II van het KB van 13 februari 2001 van toepassing. Conform artikel 9 van dat KB worden in casu de persoonsgegevens voorafgaand aan de mededeling gecodeerd door de verantwoordelijke voor de verwerking, Kind & Gezin.

56. De VTC benadrukt dat de aanvrager alle mogelijke middelen moet inzetten om te vermijden dat de identiteit van de personen op wie de meegedeelde gegevens betrekking hebben, zou worden achterhaald. Het indelen in klassen of het weglaten van de variabelen die het grootste risico op heridentificatie inhouden, wordt beschouwd als een adequaat middel. In elk geval is het de aanvrager verboden om handelingen te stellen die ertoe strekken de meegedeelde gecodeerde gegevens om te zetten in niet-gecodeerde gegevens van persoonlijke aard.

B.5.1. Op het niveau van de aanvrager

57. De VUB beschikt over een veiligheidsconsulent die gekend is bij de VTC en Gezondheid en beschikt over een schriftelijk veiligheidsbeleid.

B.5.2. Op het niveau van de instantie die de gegevens zal doorgeven

58. Kind en Gezin heeft een veiligheidsconsulent en beschikt over een schriftelijk veiligheidsbeleid.¹⁰

¹⁰ Zie machtiging VTC nr. 24/2013 van 31 juli 2013, nummer 55.

IV. BESLUIT

59. De VTC **machtigt** Kind & Gezin om de gevraagde persoonsgegevens mee te delen aan de VUB voor de doeleinden en onder de voorwaarden vermeld in deze machtiging.

60. De machtiging wordt verleent voor een periode van 5 jaar, tot eind 2022.

Willem Debeuckelaere
Voorzitter